

Banda lui Jianu

Personaje: Iancu Jianu, Corbea, Fir Mărar, Trifoi, Tisa (sora lui Fir Mărar, iubita Jianu-lui), Mama Jianului, Anul Nou, Anul Vechi, Căpitanul, Vânătorul, Ciocoiul, Haiducii.

Haiducii (cântă):

- Iată, Anul Nou s-a apropiat!
Din ceruri vă vine-mpodobit
Și, iată-l, ca o mireasă,
Vă vine-mpodobit,
Anul Nou ce l-ați dorit!

Anul Nou:

- Bună seara, gazde mari,
Flăcăi, fete, gospodari,
Ați primit vreo veste-aleasă,
De v-ați strâns la astă casă?

Anul Vechi:

- Noi ne-am strâns cu bucurie
Și-așteptăm acum să vie
Anul Nou, frumos ca floarea,
L-așteaptă toată suflarea!
Dar tu, mândră tinerețe,
Din a moșului bătrânețe,
Spune-mi mie, cine ești,
Cu ce nume te numești?

Anul Nou:

- Moșule cu barba albă,
Cum e câmpul cu zăpadă,
Parc' ai avea chef de sfadă?
Cu mine să nu te cerți,
De ți-am greșit, să mă ierți,
Căci greșeala cu iertare
Mare-nsemnătate are.
De vrei să știi cine sunt,
Să-mi dai voie să-ți răspund:
Cată-n sus a ta privire
Și citește ca-n psaltire,
Hai, citește, că nu-i greu
Pe paloș numele meu!

Anul Vechi:

- Ia, citesc, că nu e greu –
Tinere, ești Anul Nou!

Anul Nou:

- Cred acum c-am dovedit,
Cine sunt pe-acest pământ!

Anul Vechi:

- Da, An Nou, ai dovedit
Cine ești pe-acest pământ!
Dar nici eu nu-s om pământesc,
Că sunt tot un crai ceresc.
Cine vrea să mă cunoască,
Numele să mi-l citească,
Să-l citească, nu e greu,
De pe ist caval al meu!

Anul Nou:

- Aceste slove străvechi
Îmi spun că ești Anul Vechi!
Moșule îmbătrânit
Și de puteri părăsit,

Cât ai stat pe-acest pământ,
Vreamea cum ți-ai petrecut?

Anul Vechi:

- Iată, An Nou, îți răspund
Vreamea vum mi-am petrecut,
Cât am stat pe-acest pământ.
Eu, când am venit pe lume,
Eram tot tânăr ca tine
Și din cele tinerețe,
Pân' acum, la bătrânețe,
Pentru-acest popor iubit,
Dreptate am rânduit.
Și-am răsărit soarele
Și-am potrivit ploile,
Și-am strecurat vânturile,
Ca cea brazdă de sub plug
Să dea semne de belșug.
Și-am avut, An Nou, de toate:
Și pace și sănătate!

Foaie verde lemn uscat,
Vine vremea de plecat,
Vine ceas de bun rămas –
De acum An Nou, te las.

Anul Nou:

- Moșule cu barbă albă,
Cum e câmpul de zăpadă,
Acuma, la moartea ta,
Cu jurământ m-oi lega,
C-am să fac la fel ca tine,
Pe pământ să fie bine!

Haiducii (cântă):

- Acest an, cu bucurie,
Noi cu toții l-așteptăm
Și cu mare veselie,
Noi cu toții să-l cântăm!
An de bucurie,
An de veselie,
Primiți, ascultători,
Căci asta-i așteptarea noastră,
Anul Nou dorit,
Care, iată, din ceruri,
La noi iară a venit!

Haiducul I:

- Dar tu, măi, ciocoi spurcat,
Aici pe unde-ai intrat?
Că din codrul ista mare
Ai să ieși fără parale!

Ciocoiul:

- Măi, haiduce ortoman,
Zău că nu am nici un ban!...
Și de am vreo trei parale,
Nu ți le dau dumitale!

Haiducul II:

- Atunci vei sta aici, arestat,
Până vine-al nostru comandant!

Corbea (cântă):

- Pe vârful Carpatului,
Jos pe creanga bradului,
Țipă puiul corbului.
Și voinicul de-l vedea,
Din guriță-așa-i grăia:

Ce țiți pui de corbuleț,
Negru și la pene creț?
Ori ți-i foame, ori ți-i sete,
Ori ți-i dor de codru verde?
Nu mi-i foame, nu mi-i sete,
Nu mi-i dor de codru verde;
N-aș mânca faguri de roi,
Aș bea sânge de ciocoi!

(către haiduci)

Bună seara, bună seara,
Frații mei, haiduci!
Ce stați, ce vă gândiți,
De Iancu Jianu, ce mai știți?

Haiducul I:

- Of, Corbene, Corbene,
De mult stăm și ne gândim,
Dar de Iancu Jianu
Chiar nimic nu știm!

Haiduc II:

- Poate o fi adormit pe brațele
iubitei sale, Tisa!
Ori l-o fi prins potera!

Haiduc I:

- I-auzi buciul cum sună,
Peste plai, în depărtare;
N-o fi căpitanul oare?

Corbea (cântă):

- Foaie verde trei gutui,
Trei gutui, trei alămăi,
Iancule, de unde vii?

Jianu (cântă):

- Vin din codrii de pe Jii,
Aduc aur și argint,
Să dau la copii în crâng,
Că-s copii fără de minte,
Prăpădesc la gloanțe multe.
Măi, podar, podar, podar,
Trage podul mai la deal,
Trage podul să trec Oltul,
Că mă prăpădesc cu totul!
Dar podarul zăbovea,
Potera mă ajungea.

Foaie verde lemn cânesc,
Stau pe loc și mă gândesc:
Decât să mă rog de-un prost,
Mai bine dârz, cum am fost.
Că mi-i murgul cam nebun,
Trece Oltul ca pe drum;
Că mi-i murgul nărvos,
Trece Oltul ca pe jos!

(Se adresează haiducilor)

Bună seara, frați haiduci!
Ce stați, ce vă gândiți?
Uite, vara a trecut
Și noi bani n-am strâns nimic.
N-ați văzut pe vreo călare,
Vreun ciocoi cu punga mare?

Haiducul I:

- N-am văzut, că de vedeam,
Iute punga i-o goleam!

Haiducul II:

- Iancule, din întâmplare.
Ieri pe la amiaza mare,
M-am trezit cu ist ciocoi,
Cu balcâzul, cu spurcatul,
Că ne asuprește satul.

Jianu:

- Bravo, bravo, măi voinici,
Cu toate că bani n-avem,
Dar noi veseli, tot suntem!
Iar pe ist ciocoi spurcat,
Duceți-l la curățat!

Haiducul II:

- Măi, ciocoi, suflet de câine,
Dă pungile încoa, la mine,
Că de nu, te iau de chică
Și-ai să dai banii de frică!

Trifoi (cântă):

- Și-am zis verde de trifoi,
Măi, Jiene, măi!

Ia-mă în ceată cu voi,
Că eu vin de la hotară
Și ciocoi ne omoară,
Ne iau boii de la car
Și porumbul din hambar.
Eu te rog, bade Jiene,
Fă-mi și mie o plăcere:
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna!

Jianu (cântă):

- Te primesc în ceata mea,
Cu dor de-a te răzbuna
Și, vai, de acel păgân,
Ce-a supt sânge de român.
Te iau în ceată cu mine,
Dacă tu ai gânduri bune;
De cumva ai gânduri rele,
Uite pistoalele mele!

Trifoi (cântă):

- Căpitane, căpitane,
Toate gândurile-s bune,
Numai unul mă umbrește:
Potera ne urmărește!

Jianu (cântă):

- N-aveți teamă, măi voinici,
Cât mă vedeți pe mine-aici,
C-am crescut ca stejărelul
Și am brațe tari ca fierul.

Haiducii (cântă):

- Măi, stejar pletos și verde,
Pe sub tine nu se vede
Haiducel în codrul verde.
Am o țară mult iubită,
România renumită,
Dușmanii au vrut s-o ia
Și-au găsit haiduci în ea.
Măi, băiete-băiețele,
Vin' să-ți dau armele mele,
Arme bune, de pandur,
Cu aur jur-împrejur.
Tu la brâu de le-i purta,
Colo-n vale, vei alfa,
O copilă mândruliță,

Ce-ți dă ochii și-o guriță.

Fir Mărar (cântă):

- Și-am zis verde fir mărar,
Mă urcăi în pătular
Și zării, sub un umbrar,
Un voinic cât un stejar.
Sunt un haiduc rățacit,
Pe sub șale n-am nimic,
Decât bățul ciobănesc,
Pușca și patru pistoale,
Patruzeci de-ncărcătoare.

(către Jianu)

Bună seara, fătul meu,
Mândru, renumit flăcău,
Român vrednic de pe-aici,
Căpitan peste haiduci,
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna
Pe un câine gulerat,
Care sora mi-a furat.

Jianu:

- Te primesc în ceata mea
Și un cântec vom cânta:

Jianu și Fir Mărar (cântă):

- În dumbrava de la strungă
Sunt de cei cu flinta lungă,
Care dau ochiș la pungă,
În dumbrava cea vecină,
Zării zare de lumină;
Nu știu, zarea focului,
Ori pușca haiducului.
Trecui Oltul jumătate,
Ciocoi mă-ntreb' de carte,
Eu le-arăt flinta la spate,
Să citească, de se poate.
Flinta, zău, îmi este goală –
Fug ciocoi, de se-omoară;
Flinta, zău, îmi este seacă –
Fug ciocoi, de se-neacă!
Și-mi dau drumul, să mă duc,
Că sunt tânăr și-s haiduc!

Căpitanul (către Jianu):

- Măi, străine înarmat,
Aici, pe unde-ai intrat?
Spune-mi mie cine ești,
Cu ce nume te numești,
Că-n furia ce mă gălesc
Și creierii-n cap ți-i zdrobesc!
Dă-ți cuvântul mai curând,
Că-ți zbor creierii în vânt!

Jianu:

Pesemne că tu nu știi
Că-s Jianu cel vestit,
Ce din codri am venit
Și dacă nu te încrezi,
Vină-n codru și-ai să vezi:
Unde-s tufe mai mari,
Zac în sânge boieri mari,
Unde-s tufe mai mici,
Ștau pitiși ai mei haiduci.
Aștia sunt voinicii mei,
Care bagă gloanțe-n voi!

Căpitanul:

- La cuvântul ce mi-ai dat,
Meriți să fii arestat
Și în temniță băgat
Și păzit de Vânător
Pentru pradă și omor!

Jianu:

- Cum, măi, la prima întâlneală
Vrei să mă pui la opreală?
Ai puțină-ngăduială,
Că-n furia ce mă gălesc,
Aici pe loc te nimicesc!

Vânătorul:

- Măi, Jiene-ngrozitor,
Nu-ndrăzni a face-omor,
Că asta-i frate cu mine
Și te-mpușc ca pe un câine!
Predă-te, Jian, legat,
Că de nu, mori împușcat!

(Jianu și haiducii se predau)

Jianu (cântă):

- Codrule, eu plec din tine,
Nu mai plânge după mine,
Nu ți-am făcut niciun bine,
Iar de ți-am făcut vreun rău,
Mi l-oi trage singur eu.

Căpitanul și Vânătorul (cântă):

- Pentru prada mare
Să-l lovim, să piară,
Să-l lovim, să-l lovim
Și să-l chinuim!

Jianu (cântă):

- Mi-a sosit clipa cea grea,
Care mi-a fost scrisă miă.
Vină, maică, de mă vezi,
De mă vezi cum stau legat.
Stau legat în lăntșoare
Și de mâini și de picioare.
Barba-mi bate brațele
Și părul călcâiele;
C-o parte de păr mă șterg,
Cu cealaltă mă-nvelesc.
Maică, scumpă maică,
Pe-al tău fiu dorit,
Vină, scumpă maică,
De-l vezi chinuit.

Mama (cântă):

- Măi, Jiene, fătul meu,
Să faci cum ți-oi spune eu,
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna.
Și-ți dau cincizeci de poli noi,
Să te scap de la nevoi.

Tisa (cântă):

- Peste vârful codrului
Bate vântul Oltului,
Rupe meri și rupe peri
Și desparte pe doi veri.
Pe noi cin' ne-a despărțit,
Fie-i moarte de cuțit,
De cuțit fără rugină,
Moară fără de lumină!
De ne-a despărțit fecior,

Fie-i moartea de topor;
De ne-a despărți o fată,
Să moară nemăritată;
De ne-a despărțit femeie,
Funia în gât să-i steie!
Colo-n vale, la izvoare,
Stă Jianu la-nchisoare,
Cu cătuși la mânișoare
Și cu lanțuri la picioare.
Lăcrimați izvoarelor,
Plângeți voi, haiducilor,
Plângeți voi și încercați
Pe Jian de mi-l scăpați!

Jianu (cântă):

- De când eram copil mic,
Dădeam semne de voinic;
Când eram de-un an și-o lună,
Mă ținea maica de mână,
Ștergeam pușca de rugină;
Când eram de doisprezece,
Știam Dunărea a trece,
Cercam vinul dacă-i rece,
Pivnița de-i răcoroasă,
Crăsmărița de-i frumoasă.
Când eram de anii toți,
Eram căpitan de hoți.
Pe un drum îndepărtat,
Trece carul ferecat,
Cu Jianu-n el legat
Și în urma carului
E mama Jianului.
Mama Jianului plânge,
Lui din răni îi curge sânge.
Taci, măicuță, nu mai plânge,
Că 'napoi nu m-or aduce.
După ce l-o-ntemnițat
Se uita cu jale-n sat,
Să-i vadă pe-ai lui ce fac.
Și-a văzut cum plânge mama,
Sus pe prispă, în pridvor,
Ștergea ochii cu năframa,
Că i-i dor de-al ei fecior.
Zi, Radule, din cimpoi,
Doina noastră de nevoi,
Zi, Radule, legănat
Și cu dor amestecat!
Bate-i, Doamne, pe vlădici,
Care l-au legat aici
Și-au făcut din sfânta lege,
Un gunoi, de n-ai ce-alege
Și-au umplut țara de bir
Și pe ofițeri cu fir!

Căpitanul:

- Măi Jiene, măi Jiene,
Spune tu domniei mele,
Cât prin țară-ai haiducit,
Mulți creștini ai omorât?

Jianu:

- Domnule, măria ta,
Jur pe tinerețea mea!
Cât prin țară-am haiducit,
Eu creștini n-am omorât!
Că unde vedeam săracul,

Iute-mi ascundeam baltagul,
Îi dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.
Dar când întâlneam ciocoiul,
Mult îmi ardea sufletul,
Pân' nu-i retezam gâtul!
Frate Corbea, măi Corbene,
Astăzi sunt în lanțuri grele.
Tu în urmă de rămâi,
Toți haiducii să-i aduni
Și să lupți, să lupți mereu,
Precum am luptat și eu!

Corbea:

- Căpitane, căpitane,
Cuvintele dumitale
Mi-au adus o mare jale!
Spui că-n urmă de rămân,
Toți haiducii să-i adun,
Dar gândește-te în sine,
Ce ne-om face fără tine?
Măi, viteazul codrilor,
Nu mai ai vreun gândișor?

Jianu:

- Hei, tu Corbea, frățior,
Tot mai am un gândișor!
(către Căpitan)
- Domnule ofițer,
Stând sub paza acestui Vânător,
Mi-a venit un gândișor:
Să vă dau la amândoi
Chiar o pungă cu poli noi,
Ca de voi să fiu scăpat,
De haiduci înconjurat,
Cu arme eliberat!

Căpitanul:

- Auzi, frate Vânător,
Ce spune acest Jian îngrozitor –
Că ne dă o pungă cu poli,
Ca noi să-l lăsăm scăpat,
De haiduci înconjurat,
Cu arme eliberat.

Vânătorul:

- Hai, măi frate, s-o luăm,
Pân' la urmă, bani s-avem,
De iernat și de vărat
Și la toamnă de-nsurat.

Căpitanul:

- Măi, Jiene-ngrozitor,
Dă banii câți îi avea,
Puștile de jos le ia,
Că de noi vei fi scăpat,
De haiduci înconjurat.

Jianu:

- Bagă mâna-ntr-o pistoale,
Vei găsi o pungă mare,
La tot ce-i găsi în ea!

Căpitanul:

Treci, măi frate Vânător
Și dezleagă-l
Pe-acest Jian îngrozitor.

Jianu:

- Domnule ofițer,
Deschide ferestrele,
Să ne vedem fețele,
Să ne-auzim vorbele!

Căpitanul:

- Mergi, Jiene, mergi cu bine,
Că nu-i vrednic pentru mine
Să omor haiduc ca tine.
Mergi, Jiene, sănătos,
Că la mâna noastră-ai fost!

Haiducii (cântă):

- Iha, tra, la, la,
A scăpat Jianu, da!

Jianu (cântă):

- Cine-n cale mă-ntâlnește,
Nu-ntreabă unde mă duc,
Păru-n cap i se zburlește,
Că mă știe că-s haiduc.
Frunză verde ruptă-n cinci,
Plin e codrul de haiduci,
La tot fagul câte cinci,
Tot haiduci de-ai mei voinici.

Haiducii (cântă):

- Iha, tra, la, la,
A scăpat Jianu, da!

Din colecția

Constantin DONEA

(Cules de la **Ion Palaghiu**,
satul Cotumba, comuna
Agăș, județul Bacău, 1973)

Secven-
ță din
jocul
Jianului
bacăun,
surprins
de
fotograf
în anul
1960